

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 2 круне; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ОТВАРАЊЕ БАЧКЕ ТРПЕЗЕ У БЕОГРАДУ.

Другог августа, на дан рођења Свога Узвишеног Заштитника Његовог Величанства Краља Александра, у 11 и по часова пре подне отворена је на свечан начин Бачка Трпеза.

Свечаност је почета освећењем, које је извршио господин Митрополит Инокентије са свештенством у присуству управних и редовних чланица Женског Друштва, Одбора Бачке Трпезе, председника општине, управника града Београда, управитеља и наставника средњих школа, виших чиновника и осталих виђених грађана.

За време освећења одговарао је на јектенија мешовити хор Београдског Певачког Друштва.

После освећења господин Митрополит у лепом говору изнео је хвалу овој хришћанској и хуманој установи Женског Друштва, радујући се што се ова племенита замисао уз припомоћ Високог Заштитника Краља, господина Министра просвете и осталих добрих људи у дело привела. На завршетку говора г. Митрополита присутни се одазваше усклицима: „Живео Краљ“!

За тим је председница Женског Друштва г-ђа Сара Карамарковићка поздравила присутне овим речима:

„Ваше Високопреосвештенство, поштоване госпође и господо!“

Под високом заштитом Његовог Величанства Краља, нашег Господара, отворена је данас Бачка Трпеза, установа Женског Друштва, које стоји под високом заштитом Њеног Величанства Краљице Наталије, Узвишене Мајке Његовог Величанства Краља, а у споразуму са господином министром просвете и црквених послова.

То Женско Друштво од постанка свога, за 24 године хуманог рада, имало је прилике да послужи својој драгој отаџбини и човечанству. И установљавајући сад ову установу, оно је руковођено осећајима према нашој ђачкој омладини, да би јој дало прилике да за јефтину цену добије здраву и чисту храну; да је уклони из оних алчница, где су поред рђаве хране кретали се и у најгорем талогу друштвеном. Женско Друштво срећно је што је данас остварило своју замисао.

Хвала нека је Господу Богу, Његовом Величанству Краљу и свима добрим људима, који су припомогли да је данас ова установа отворена која је за садање доба веома потребна.

По правилима Бачке Трпезе утврђеним између Управе Женског Друштва и госпо-

дина Министра просвете, управа је избрала одбор од 30 госпођа својих чланица, а г. министар, четири професора, који су такође ушли у тај одбор. На челу одбора је председница г-ђа Наца Стефановићка, потпредседница Женскога Друштва.

Ја молим госпођу председницу а и цео одбор да приме ову установу, да се о њој старају да се шири и напредује као и друге установе Женскога Друштва; да са материнским осећајима предусретају нашу омладину; да они долазећи у овај дом долазе као у своју породицу. Тада ће Женско Друштво заједно са господином Министром просвете и црквених послова бити задовољно, да је учинило једно хумано дело.

На овај поздрав г-ђе Карамарковићке, председница одбора Ђачке Трпезе г-ђа Наца Стефановићка одговорила је овим речима:

„Ваше Високопреосвештенство, поштоване госпође и господо!

Одбор Ђачке Трпезе примајући данас у своје руке и под своју управу ову установу, сматра за своју најпријатнију дужност, да пред вама изјави своју топлу благодарност Женском Друштву, које је покренуло и у дело привело, и господину министру просвете, који је са највећом готовошћу потпомогао њено остварење и уверава преко мене своје председнице, да ће овом хуманом установом руководити

Београд.

свагда тако, да она одговори најбоље своје задатку и циљу.

Хвала Његовом Величанству Краљу, Заштитнику ове установе!

Хвала господину Министру просвете!
Хвала Женском Друштву!

За овим је настало по српском обичају послужење гостију, који се после овога разиђоше/ обузети осећајима највећег задовољства, видећи остварени спас нашем школском подмлатку.

У подне беше спремљен бесплатан ручак за ђаке, који се беху пријавили тога дана.

За време ручка један од присутних ђака, Александар П. Ристић уч. IV. р. гим. В. Ст. Караџића изговорио је ово неколико захвалних речи:

„У име свију ученика, у име свих својих другова, који су заједно са мном срећни да буду примљени, а на овој великој свечаности да први окусе залогај хлеба са Ђачке Трпезе, ја благодарим Одбору Женског Друштва и Ђачке Трпезе, који је свим срцем својим и свом душом својом радио да оснује ову корисну установу, и који је то постигао.

Да Бог живи Његово Величанство Краља Александра I. и Његов Дом!“

И тако је завршена свечаност отварања ове хумане установе, која обећава сјајан успех за срећу и благостање наше омладине.

К. Х.

ОХ ЉУБИМ ТЕ!...

Ох љубим те, зоро моја!
Са свим жаром душе моје;
А за доказ ових речи:
Однео си срце моје.

Та љубим те, цвете бајни!
Више него цветак росу;
Такву милост овог света:
На једнога, Творац просу.

Ох љубим те — крине мили!
Као мајка чедо мало;

Што год је свет скриво среће,
У твом оку с' засијало.

Љубећ' око — око мило:
Чудна светлост, живот краси;
Поред њега сретни часи,
Сретни душо и уздаси.

Ох љубим те, та још више,
Него хазну, злата пуну;
Више него сав свет овај,
Више него царску круну...

Велики Идвор.

М.

БРАТСКА ПИСМА.

XII. Данашње поштење.

Дична Сркињо!

Дужан сам ти одговора о данашњем поштењу, па ћу ти у овоме писму изнијети један мој давни разговор с једним мојим пријатељем, јер сам увјерен да ћете занимати.

Мој пријатељ рад бијаше, као и ти, да му што кажем о данашњем поштењу, па након другог разговора, пређосмо на ствар и ја му рекох:

„*Пријатељу!* Окренимо се на све стране и погледајмо. У једном ћошку стоји богат човјек, лијено обучен, виђен; а погледајмо на остала три ћошка — у њима стоји по један сиромашак, изнемогао и једва живи. Сада кад ти речем: Ко је најпоштенији од све четворице? Ти ћеш ми заиста рећи: „Онај богаташ, да није варао, не би онолике трбуве имао!“

Дакле, он је непоштен. Али, шта ми рече за оне сиромаше?

— „А, они да су радили и штедили, не би били просјаци“ . . .

Све је то лијепо пријатељу! Али човјек се може обогатити и поштенним радом и трудом, а опет може истим радом и трудом осиромашити — пропасти. Ово је освједочено, па ти не треба доказивати. . . Него ти велиш пријатељу, да се онај трбоња варањем обогатио. Ти га познајеш, може бити да је; али ја пошто нијесам срећан био освједочити се, не ћу му ни рећи да је варалица. . . За она три сиромаша знамо обојица да су поштени, да су добро радили, и добро су чинили, па су ипак пропали. Сада ћу те нешто молити! Кад би случајно дошло до каквог права гласања, ти би сигурно пристао и гласао за онога теби познатог непоштена богаташа и ако знадеш да је варалица. . . Али данас све новац ради! Данас су новци идоли. . . Новци, којима смо ми цијену дали! А поштење без новаца у данашњем свијету не признаје се. . .

Напротив пријатељу, када би ти ко препоручио и рекао, да би добро било потпомаћи ону тројицу сиромаша, знам да би одговорио: „Што нијесу били паметнији

да сачувају своје? Шта ме се тичу, доста ми је мени и моје куће!

Рећи ћемо да је тако, али ми кажи, када ријечима презиреш варалице као што ми и сам рече, онда за што би уважавао онога теби познатог богатог варалицу. . . За што би гласао за њега? . . .

Видиш ли пријатељу да и ти сам себе вараш; видиш како си зашао? То се не пристоји, то није поштење. Признај, пријатељу, да си погријешо!

Пошље размишљања признаде, да је као што му рекох, а ја даље почнем. . .

Да речемо пријатељу! Ја сам ево сиромаш, немам новаца, али ми је поштено срце; ти си ме — можда презирао, учинио си се као да ме не познајеш, је ли тако?

Донекле, ја се обогатим. О, да видиш сад пријатељства! Је ли да ме сада добро видиш. Почео си са мном боље пријатељевати.

— Јесам, одговори пријатељ боље гледајући у ме.

— Али те ја пријатељу добро познајем, ја се не дам преварити, јер и ако се ти преда мном клањаш, не клањаш се мени, но мојој срећи, моме новцу и богаству, — као што лијепо вели пољски пјесник Кохановски.

*„Сад пристају с' тобом и мањи и већи,
Ал' не теби, својој клањају се срећи!“*

Видиш ли сад пријатељу како си слијеп, како и теби срце пуца за проклетим новцем. Ријечима, похваљујеш поштење, а дјелом га газиш!. То не смије бити код поштена човјека; тако радећи на кривом си путу, па се поправи. Брата свога презиреш био га најпоштенији — само ако је сиромаш, а љубиш варалице, клеветнике, лопове само ако имају доста новаца; је ли то добро и праведно за свјесна човјека?

Па докле тако пријатељу?

Нама је нужно и потребно истинито и право пријатељство — односно поштење, јер где нема поштења ту нема ни пријатељства. Света нам је дужноет да љубимо, поштујемо и потпомажемо сиромаше који су поштени као и поштена богаташа. . .

Тако сам се сестро драга разговорио

с мојим пријатељем, у живац сам га такнуо, јер је био на кривом путу, али ја сам добро успио и онај мој пријатељ, данас се сасвим промијенио сада и он више цијени поштење него ли паре и људска земаљска блага.. И, ја сам селе увјерен да си ме ти у овоме добро разумела. Па ми дозволи, да ти у овоме писму напишем још шта се ради у свијету. —

Срце човјека мора забољети, када види да се у нас одомаћује самољубље и славољубље; у народу отима маха клетва, мржња, псовка, завист и злоба.

Ми, који се поносимо прошлшћу између себе се трвемо, свађамо, један другог обарамо и ништимо морално и материјално. Па је ли то пријатељство? И докле тако? Мислимо ли тијем остварити своје идеје; хоће ли нас за то потомство благосиљати и је ли то срећа нашег рода и племена!?

— То не смије бити, ако нас и мало загријава љубав према отаџбини, не смије бити ако смо пријатељи Српства!

— „Ви један другог убијаше, синови једне исте мајке Француске, која за вама кука!“ рекао је прослављени Виктор Хиго.

Па и ми чим један другог не помажемо,

Коњиц, (Херцеговина)

1899

чим смо у свађи, то одмах један другог убијамо и за нама кука српска отаџбина!

С тога нас преклиње, да се прођемо мржње, себичности, опадања и т. д. Па се онда осврнимо на славне претке. Док су били у слози и они су напредовали, а чим се посија међу њима мржња, одмах падоше и подлегаше петвјековном ропству.

„Конац дјело краси!“ рекли су стари. С тога почињимо свако племенито дјело, али га и довршимо, па тек онда да нам и душмани завиде и да оборе носове. Не живимо само за личну корист, него брат брату руке! Заборавимо свађу, мржњу, а непоштена дјела презримо, па ће нам сваки рад срећан и благословен бити. Онда не ћемо очајавати: шта се ради? Него ћемо се веселити и радовати, а награда ће нам бити на земљи и на небесима...

За то селе мила поштеним радом бори се за идеале своје и народне и побиједићеш, а: „Поштење је најљепши украс људски, оно најдуже траје“.

Помажимо и уважавајмо поштење, честите и патриотичне Србе и Срикиње, па и ако су сиромашни новцем, јер велики су духом.

Братски те љуби!

Брат Србин:

Родољуб.

ШТО НЕ ПЈЕВАШ?

— Што не пјеваш, славуј птицо
Мили друже из давине,
Камо пјесма да одлјеже
Кроз тишину ноћи дивне? —

— — Завидим ти, друже млади,
С тога штедим пјесме своје,
Јер ја самац муку мучим
А с тобом је злато твоје...

Свет.

Г О В О Р

у свечаној седници „Просветне Задруге Српкиња“ приликом њене 25-годишње прославе 15. августа 1899. год.

(Свршетак.)

Да пређемо сада на сами рад, те да видимо чим се највише бавила задруга за ових 25 година.

Молићу поштоване слушаоце да ме извине, што ћу се ја овом приликом ограничити на најважније моменте овога рада, јер кад бих све потанкости овде наводио, одвело би нас врло далеко, а и Ваше поштовано стрпљење веома исцрпео.

Пре свега дакле узела је задруга за начело себи, да потпомаже српску школу и просвету, отуда се и назвала „Просветном“. Тако чим се организовала, поделила је крај места нашега, у у коме Срби живе, на срезове и одредила за сваки срез по две чланице, које ће ићи по кућама, родитеље саветовати и упућивати, да децу своју обојега пола редовно у школу шаљу; по-

писивале су преко сироту децу зарад набавке одела, те је тим поводом још исте 1874. год. већ 33 женске дечице оделом снабдевано. — Да би се деца могла поучавати ручноме раду у школи, набављала је и раздељивала сиротој деци материјал, да се на њему уче, да не би у време рада у школи због оскудице у послу скрштених руку седети морала. Обилазећи наше куће имале су чланице прилике видети, како се по пространим баштама српским по милој вољи шири егзотично цвеће, зеље и штир, кукута и коприва, а по где где из ових промаља бундева своје широко лишће, да послужи својим хладом за склониште живини у време летње жеге. То их је навело, те су замолиле од м. шк. одбора парче празнога земљишта у шк. врту, да се на истом одраслија шк. деца из најстаријих разреда поучавају, како ће поврће и зелен обделавати, те временом и око својих кућа баште и повртњаке подизати, што ће им зацело лепшу корист донашати, него напред поменуто егзотично биље и цвеће, на коју цел је и варошког баштована узела, да старије девојчице по награду од 15 ф. годишње у вртарству поучава.

Да би се знање и наука међу народом ширила, позвала је задруга млађе интелигентне људе, да држе народу бесплатна јавна предавања, што су ови и обећали. Тако је учитељ г. Јован Михајловић 1875. год. на Цвети држао тако јавно предавање о новим метричким мерама, које за оно доба беше једно од горућих потреба.

Но да би се женска деца по свршетку основне школе што боље у ручноме раду усавршила, као у плетиву и везу, кројењу и шву белог рубља, отворила је задруга 1879. такову школу, у коју је узела вешту учитељицу гђу Марију Гаванскову, која је одраслије девојчице све до одласка свога из Бечеја, а то је августа 1877. год. обучавала на опште задовољство. — После гђе Гаванскове узела је задруга гђцу Јакобејићеву до јуна 1879. године по награду од 300 фор. годишње. Школа ова држана је све до јесени 1885. године.

Кад је школа за ручни рад престала, породила се у задрузи мисао, да отвори забавиште. Но како ово беше у оно време новина, те не беше за забавиште спремљених забавиља, то задруга одлучи, да прво спреми забавиљу, и на ту цел пошаље у Буда-Пешту свршену приправницу учитељске школе Видосаву Настићеву из Сентомаша, давши јој 300 фор. подпоре, да иде

и да се за забавиљу стручно усаврши, што је ова и учинила, положиив 1887. г. испит за оспособљење. Чим је добила спремну забавиљу, одмах је задруга отворила забавиште, не презајући нимало од предстојећег јој големога издатка. Тако је одржавала забавиште све до год. 1897. нов. месеца, када га је те године срп. прав. цркв. општини ст. бечејској предала. Дакле пуних 10 година неговала је задруга ово мезимче своје и њихала на материнским рукама

Да би задруга и видљива знака давала успомени на своје преминуле чланице завела је год. 1893. лепи обичај, да сваке последње суботе у години одржи свечани парастос у спомен душа преминулих чланица својих. Ову лепу успомену извршује задруга од то доба најтачније, што је заиста сваке хвале вредно и подражања достојно. Ово је једина награда, које чланице својима сучланицама учинити могу.

Кад се задруга растала са својим забавиштем, договарало се о томе, шта да се даље ради, те је доконано, да се пружи новчана подпора приправницама учитељске школе сомборске. Тако је године 1898. дато за месеце април, мај и јуни двома сиротим приправницама по 10 ф. свакој подпоре, да би се безбрижније за полагање испита ради оспособљења приуговорити могле. Подпора је ова стављена управи дотичнога завода, на расположење да ју по своме увиђењу према потреби, успеху и заслуги дотичних приправница подари.

У јесен — септ. 1898. год. — одредила је задруга и опет двома ученицама новчану подпору свакој по 10 фор. месечно, која је вољна да иде било у учитељску школу сомборску, било да свршује приправнички течај за забавиље. Подпора им је ујемчена, док дотичне заводе не сврше и оспособљење не стеку. — Осим тога она је врло ревностно преко својих изасланица за сво време оцетанка свога по српским основним школама у месту како полгодишње, тако и годишње испите похађала и са великим интересовањем успех и напредак дечији бодро пратиле. А да би се дечица шк. на боље успевање и владање подстрекавала, одређивала је из своје благајне скромне своте новаца, да се за њих лепих и поучних књижица набави и доброј дечици као дарови поделе.

Као што сте поштов. слушаоци могли видети, задруга је бригу своју поглавито око просвете народа свога улагала, но зато није она престала будним оком да прати и друге догађаје у на-

роду нашем, како на пољу културном, тако и на хуманитарном, а по могућству пружала је руку помоћи и свуда тамо, где је ова од нужде и потребе била, чиме је многу бедну и горку сузу својим милосерђем убрисала. Пружала је помоћи општинама и другима на подизање и оправљање црква и школа, где се то нужним показало у обилној мери. Ево ћу да наведем и примере, где је то чињено :

Тако год. 1875. одмах друге по постанку њеном, када на нашу страну и у наше крајеве пребегеше браћа наша из Босне и Херцеговине дарова задруга из својих незнатних средстава 20 фор.; год. 1883. Угљенићевој, која се изражаваше на конзерваторији 30 ф.; те исте године о преносу костiju срп. песника Бранка Радичевића на рачун венца 50 фор.; сиротици Стани Киселичковој и опет те године 10 фор. год. 1884. када је била изложба женских рукотворина у Н Саду, коју је приредила тамошња „Добротворна задруга Српкиња“ дала је зготовити простирач на налоњ и по изложби поклонити овд. св. цркви, за који је издато 50 ф. 1885. год. на српске рањенике даровала је из своје благајне готових 300 ф. а преко својих чланица Евелине Завишић и Фемке Влаховић које су прикупиле 112 фор. 70 н. 1 дукат, преко Меланије Сомборски и Јелене Јосић скупљено 55 фор. 30 н. и 1 дукат, преко Катице Влашић и Перседе Петковић скупљено 183 ф. 10 н. и 1 дукат, а преко Марије Костић и Зорке Хаднађевић, скупљено је 29 ф. 33 н., те које са овде наведеним које с друге стране прикупљеним, одаслато је у Београд на ублажење српских рањеника 881 фор. 48 н. и 3 # са великим сандуком разбога рубља, завоја, шарпије и т. д.; даље Видосави Настић за довршетак забавишког течаја 300 ф.; на погореле год. 1886. Турско-Бечејце 10 фор. и 2 сандука разних хаљина, а 1888. на погорелце у Кикинди 20 фор.; уписала се за подпомажућег члана срп. учитешког конвикта са 50 фор., тако исто приложила је на св. савски фонд за срп. нар. школе 50 ф.; год. 1898. двома приправницама у Сомбору 60 фор. и шк. 1898/9. год. двома питомицама свакој по 100 = 200 фор.; год. 1898. за простирач на часну трпезу местној св. цркви 150 ф.; на награде доброј шк. деци о год. испитима за књиге годишње по 5 фор. за 11 година 55 фор.; на цркве, школе, подпоре, милостиње и т. д. до 200 фор., то је преко 1600 фор. на школу ручнога рада за 9 година, годишње по 400 ф. што чини 3600 ф. осим тога одржавање

забавишта кроз 10 година, годишње најмање по 500 ф. то су 5000 фор., не рачунајући амо све остале издатке, без којих једна задруга не може бити и који се годишње у средњу руку на 100 фор. рачунати могу, то би било и опет 2500 ф. — То је као што се види — око 13.000 фор. — Заиста доста лепа и знатна свота!

За сваки рад потребан је и материјал, па тако и задрузи за њено деловање; а њен је материјал новац, јер голим, ма и најлепшим речима не постизава се много. „Празна рука, мртвој друга“ вели нар. пословица, с тога је и задруга напрећи морала све своје силе, да до материјалнога иметка дође. Она је осим уплате својих чланица приређивала сваке године по једну и по две забаве, које су својом елеганцијом и лепим аранжманом на далеко познате и најмногбројније посећиване бивале, те наравно и најлепшега чистогача прихода доприносиле. И саме вредне чланице њене сваком даном приликом прибирале су добровољне прилоге у корист задружне благајне. Тако ћу да наведем пример томе: Одмах по постанку задруге прикупила је чланица Јулка Сомборски при једној вечери 1 ф. 40 н., Лујза пл. Војновић скупила од пок. Гедона Дуњерског 5 ф. а од Милана Јожића 1 ф. свега 6 ф. — 1874. год. Кикиндска задруга приликом приређене забаве у место улазнице послала 5 фор., Ана Загорица из Сенте истом приликом послала 5 ф., Теофана Хадић тада из Вирја 3 фор. — Женика Костић протиница поклонила један свилен шал да се изигра, за који је добивено 25 фор. 50 н. — И опет Лујза пл. Војновић скупила од Софије Дуњерскове из Сентомаша и Јелене Ивачковић из Панчева 15 фор. — Пок. Марија пл. Чокић опоручком оставила 1883 год. 200 фор. — Полит. општ. ст. бечејска год. 1887. кад је задруга забавиште отворила, одредила је сталну годишњу подпору од 100 ф., коју је кроз неку годину доцније на 200 ф., а од последње неке године и на 300 ф. повисила. Исто тако и срп. правосл. црвена општина ст. бечејска 1889. год. пружила је год. подпоре 150 ф., а доцније повиси ту подпору на 200 ф. док задруга буде забавиште одржавала. — Ст. бечејска срп. омладина год. 1889. од једне дилетантске представе приложила је 40 ф.; Бачко-потиска штедионица у више година од своје чисте добити приложила је фонду задружном свега 169 ф. 60 н. — Мајка Дражићка у више пута 25 ф. и т. д.

Стање задружне благајне овако се развијало: јула 28. 1874. одмах у првој одборској седници

по новом конститутисању било је само 135 фор. 50 н. Ово је био први основ. — Већ год. 1875. износила је благајна 754 ф.; 1876. год. 1255 ф.; 1877. 1460 ф. 45 н.; год. 1879. 1532 ф.; 1883. год. 1829 ф.; 1886. год. 2108 ф. 21 н.; 1889. год. 2330 ф. 47 н.; 1890. год. 2391 ф. 97 н.; 1891. г. 2491 ф. 60 н.; 1892. г. 2555 ф. 26 н.; 1893. г. 2875 ф. 79 н.; 1894. г. 3128 ф. 37 н.; 1895. г. 3422 ф.; 1896. г. 3905 ф. 18 н.; 1897. г. 4051 ф. 45 н.; 1898. г. 4700 ф. и до сад 1899. г. 4740 ф.

Као што ови бројеви показују, поштов. слушаоци, задруга је досад у благајну своју примила околу 18.000 фор. преко 13 хиљада издала на племените цељи, а у благајни има преко 4700 фор.

По начелу оне народне изреке: „И децу ми

храни, и лебац ми штеди“ поступала је свагда и ова задруга, озбиљно и зрело ценећи и пре-суђујући сваки издатак свој.

Ето поштов. слушаоци у главном рада задруге ове за двадесетпетогодишњег опстанка њенога! Заиста обилан и благотворан рад!

Завршујући овај оцртај захваљујем се најтоплије поштов. слушаоцима на стрпљењу, а обраћам се уједно и чланицама задруге наше са речима: Само сложено и истрајно и даље започетом стазом, на дај Боже дочекали и своју педесетогодишњицу!!!

Сш. Бечеј, 15. августа на вел. Госпојину 1899. год.

Стеван Жекић,

перовођа „Просветне задруге Сркиња“.

ДИВОТНО ЈЕ. . . .

Дивотно је мајско небо
Кад га звјезде красе,
Још дивнија поноћ н'јема,
Што не пушта гласе.

Ал' на небу срца мога
Љепше звјезде сјаје,
Љепше него мајско небо,
Што нам живот даје.

Љепше него осмјех сунца,
Него жубор вала,
Љепше него одејев врели
Сјајнијех корала.

Љепше звјезде на мом небу
Дању, ноћу стоје, —
То су момо, то су рају,
Плаве очи твоје! . . .

Богдан Крајишник.

СВЕЧАРСТВО КАРЛОВКИЊА.

Добротворна Задруга Сркиња Карловкиња прославила је на Малу Госпојину о. г. први пут своје свечарство, заштитницу своју „Малу Госпојину“. Свечаност је врло лепо испала; гимназијска дворана, у којој је свечаност одржана, била је дупком пуна, а била су и два епископа и то високопресећена господа Мирон и Лукијан, од којих је први био у заступству Његове Светости патријарха српског. Том приликом је изговорио перовођа задругин г. проф. Светислав Коларовић овај говор:

Високопресећена господо епископи!

Поштоване госпође и господо!

Најважнија карактеристична обиљежја свакога народа јесу име, вера, језик и обичаји народни; то су идеали народни, светиње његове. Сваки се народ поноси њима, бори за њих. У радосним данима вера и обичаји су путевођа

народу, они му дају најбољи и најпоузданији правац у животу, у данима страдања они су му мелем, утеха и узданица. За веру своју православно и лене обичаје ерпеке многи је Србин на коцу погинуо, многи је главом платио; толико је Србин од вајкада поштовао и љубио своју веру, неговао и чувао своје обичаје народне. И када се свега одрећи морао и када је све изгубио, вера његова и обичаји обилно су му утехе пружали и изгубљено накнађавали. Па ако дубље загледамо у језгру и суштину свију обичаја српскога народа, видећемо, да је црквени и побожни живот од искона био тежиште целог нашег и приватног и јавног живота, видећемо, да из њих излази то, да је српски народ увек у побожности и љубави према својој вери православној тражио главну основу свима грађанским и хришћанским врлинама својим. Један од најлепших и најстаријих обичаја православног српског народа, којим се Србин одликује с једне стране од сваког дру-

гог Словенина, с друге стране од сваког иначе православног народа, јесте крено име, слава свечарска. Тај по превасходству српски народни обичај дубоко је ухватио корена у народу нашем, њиме се оживљава и крени побожно чувство, њиме се буди и распаљује свест о заједници и целини народа српског. По слави ћеш познати Србина. Где је слава, ту је Србин. У оним крајевима, где су Срби измешани са еродним народима словенским или православним, слава је критеријум, по коме се Србин од сваког другог народа разликује и одликује. Колико је овај обичај урастао у душу српског народа, доказ је и то, што и они Срби, који су се по невољи одрекли крета, па се клањају полумесецу, славе често у тишини и у срцу свога свеца и икону му у свом дому чувају и поштују. — Па како слави Србин славу своју, свеца свога? Из сваке и најскромније кућице српске разлежу се слатки гласи тропара свечарског, пред иконом светитељевом гори кандило, које Србин с колена на колени чува, да се у дому његовом на дан свечарства не угаси, као што Весталинке чувају вечито, да у храму богињиним ватра не догори, воштаница упаљена украј чиније са чистом водом и босиљком чека, да свештеник освети и благослови дом и да се заједно с домаћином и домаћицом помолу Богу свецу домаћем за здравље свију на дому, а миомирни тамњан и измирна дижу се горе у небеске висине на подножје највишег престола и односе собом молитву Србинову. Красан је то обичај, пун моралне поуке за сваког свечара, да се угледа на богоугодан живот свога светитеља, који је њему и његовој породици узор и идеал сваке врлине. Но не само да свака поједина породица српска има свога свеца и своју славу, него и свака заједница српска, свако друштво и сваки сталез има свога заштитника и патрона, а сав српски народ као целина, сви српски домови и све породице имају осим своје домаће славе још и заједничку, свесрпску славу, славу свога првог учитеља и просветитеља св. Саве. Дакле и поједине породице и поједина друштва привредна и просветна и цео народ, све што је српско, слави славу, поштује свеца свога, заштитника свога!

На такову смо се једну славу и данас скупили у овој свечаној дворани. Добротворна Задруга Српкиња Карловкиња, друштво, које је ставило себи ту племениту задаћу, да негује љубав хришћанску према ближњима својим, слави данас свога патрона, своју узвишену заштитницу, пресвету Богородицу. Три године постоји ова

племенита установа, три године живи фактично ова Добротворна Задруга Српкиња Карловкиња. па ипак слави тек први пут овако свечано своју заштитницу и покровитељку, ма да је хтела, да ју прослави још прве године. Но прва година прође, а женска задруга — и ако је фактично постојала — није имала свога законитог основа, јер јој не беху још правила потврђена. Спремала се, да друге године свога опстанка прослави своје свечарство. Но несрећан случај и убилачка рука отрже свима народима простране наше монархије па и српском народу узвишену владарху, угаси живот прве жене у држави баш у оним данима, кад се Добротворна Задруга Српкиња Карловкиња спрема, да своју славу прослави. И баш три дана пред Малу Госпојину сакупили смо се прошле године у овој свечаној дворани, да заједно са срп. вел. гимназијом карловачком на уста г. директора гимназије из дна душе дамо израза својој великој тузи за изгубљеном владарком и своме искреном саучешћу у жалости неизмерној премилостивог владара нашег, цара и краља. Па кад не могомо досад, а ми се скупили божјом вољом данас, да после три године први пут запалимо воштаницу и пресечемо колач у славу своје високе заштитнице и покровитељке, да јој се помолимо, да нас милостиво у раду нашем укрепљава, да јој свечано обећамо, да ћемо свако од нас за себе и цела ова наша Задруга трудити се, да се својим делима узвишеном животу њеном по могућству приближимо, да ћемо свим силама настојати, да чинимо добра у Задрузи и ван Задруге, колико год ко може, да ћемо утирати сузе сиротима и невољнима и у опће да ћемо онако радити, како смо сами себи приписали у оном параграфу правила друштвених, који говоре о програму и задатку ове Задруге. А задатак је њен, да потпомаже материјално, умно и морално српску, нарочито месну сиротињу, сиромашне ученике и ученице на разним школама и у изучавању разних вештина, корисних женскињу, да потпомаже сироте удовице са небригнутом децом, искорењује махне и зле обичаје женског света, а негује врлине као побожност, домољубље, родољубље, штедљивост, потпомаже женску радиност и по могућству сваку хуманитарну ствар, једном речи, да чини дела милости душевне и телесне. И Задруга ова, свесна свога племенитог задатка, ради и остварује, колико може, програм свој; за кратко време свога живота и опстанка ова је Задруга много школеко баче заоденула и обула, многоме школеску књигу

набавила, те тако многој брижној мајци олакшала издржавање и школовање деце. А како треба српску сиротињу и српску школу помагати, Задруга ова има леп пример у свом најодличнијем члану Његовој Светости, преузвишеном патријарху српском, који и јавно као члан сваке добротворне установе и приватно из сопствених побуда потпомаже свакога, ко помоћи треба, а као оснивач школског фонда св. Саве, обновилац сомборске препарандије и више других школа српских ступио је у ред највећих добротвора српскога народа. Задруга ова жали, што при овој првој својој слави свечарској не види у својој средини Његову Светост, преузвишену врховну своју црквену поглавицу и свога првог и најодличнијег члана. Његова Светост изволела је изјавити, да је својом другом архипастирском дужношћу спречена, те и сама жали, што не може учествовати у данашњем слављу нашем. Но Задруга се овдичи, што у место Његове Светости види овде високопреосвећене епископе пакрачког и будимског, који су изволели високим својим присуством

Задрузи овој част указати и свечаност ову увеличати, на чему ова добротворна Задруга високопреосвећеној господи епископима најчувивије благодари. Задруга ова захваљује још и благородној госпођи Анастасији Чакић, угледној и отменој грађанки карловачкој, која је као славеска кума показала, колико је одана овој добротворној установи и колико поштује сву нашу данашњу српску свечаност, а не мање хвала и свима нашим поштованим и милим гостима, што поделише с нама данас нашу радост.

А сад узвишена заштитнице наша дозволи нам, да ти се још једном искрено помолимо, да и у будуће дух твој лебди међу нама и да се под твојим светим покровитељством Задруга ова прошири и бројно и материјално, да привуче у своје коло све интелегентније и имућније грађанке и грађане овдашње, који осећају у себи љубави хришћанске према својим ближњима, те да тако ова добротворна Задруга постигне идеал својих тежња, користећи што више и материјално и морално српској сиротињи.

ВЈЕРА, ЉУБАВ И НАДЕЖДА.

Ко вјерује тврдо
Тог ће вјера спасти,
Душа ће му пливат'
У миљу и сласти.

А ко љуби силно
Па ма било јада,

Книга 1899.

Љубав ће оборит'
Љубав ће да свлада.

Ко се опет нада
Тај неће да страда,
Од пропасти, пада,
Њега чува нада.

— Марија.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна задруга Српкиња Новосадкиња имала је своју редовну одборску седницу 7. (19.) септ. о. г. под председништвом своје начеонице гђе Јулке Радовановићке. — У овој седници је прочитано решење месне политичне власти, којим се забавиште затвара за септембар месец ове год. због заразне болести шарлаха, која влада у месту. — Перовођа је известио одбор, да није могао отићи на 25-год. светковину ст.-бечејске просветне задруге, а није могла ни једна друга одборкиња да га замене, те се само брзојавно поздравила та задруга о про-

славном дану. — Чита се извештај забавише Катице Максимовићеве за прошлу школ. 1898—9. годину. По том извештају примила је и у друштвену благајну унела од децијих месечних уплата 208 ф. 75 н. а било је уписано у забавишту 107 деце и то: 61 мушко и 46 девојчица. Од тих је било 84 православне, 9 рим. кат., 10 јеврејске, 3 лутер. и 1 калвинске вере. У течају године изостало је 40 деце. Заразне болести није било. Најбоље су деца похађала забавише у месецима октобру, новембру, априлу, мају и јуну, а најслабије јануара и јула месеца. — Читала се молба Корнелије Ракићеве прве мату-

ранткиње новосадске срп. вел. гимназије, која моли припомоћ, да може продужити своје штудије на будимпештанском свечуилишту. Решено је, да јој се за ову школ. 1899—1900. годину даде 60 фор. припомоћи, рачунајући по 6 ф. месечно с тим, да на крају шк. године има поднети друштву овом колоквије своје и молбу за даљу припомоћ, ако желила буде — Како су свештеници наши пароси: Божа По-

новић, као заступник проте г. М. Ђирића, г. Ђорђе Велић и протин капелан г. Ј. Вујић бесплатно чиновнички парастоса о Малој Госпојини: то се уводи у записник хвала свима овде поменутиим свештеницима. — Решено је још, да се ове јесени приреди забава друштвена и овлашћује се за спрему око тог гђа Катица пл. Новићка подначеоница.

ЖЕЉА ПУСТА.

Жељу пуну чуј што крије
Грешно ово срце моје,
Снови празни чуј какви се
По мислима мојим роје!

— Миомиром да се кадим
С даха твога, с твојих груди;
Ту да часе срећне сладим,
Ноћ кад пане, дан кад руди.

Шабач, 1899.

Озебао да се грејем
Крај огњеног лица твога;
У том огњу да се спржим, —
Молим Бога великога.

С пољупцима да се стопе
Твоја, моја, — наша уста. . . .
Па куд више, ето то је,
То је моја — жеља пуста.

Јова.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

У Босни у Д. Тузли отворена је свечано нова гимназија прошлог месеца. Сад је то у Босни трећа српска гимназија.

Конгрес за заштиту деце у Будимпешти. Међународно друштво за заштиту деце основано је пре четир године и одржало је свој први конгрес у Флоренцији, у Италији, а други у Будапешти 1. (13.) септ. о. г. Цел му је, да се брине за здравље и боље васпитање деце, а својим списима и конгресима хоће да принуди и друштво и државу и родитеље, да и они чине што више могу за спас и напредак деце и будућег рода људског. Конгрес је трајао четир дана и делио се на пет одељака: на здравствено, педагошко, добротворно, хуманитарно и правно. Том приликом држано је много лепих и поучних предавања из ових пет врта и донешено је више резолуција, које се клоне на заштиту деце.

У **Русији**, близу Петрограда, отвара се ове јесени прва женска школа за домаћице, где ће се учити сељанке девојке млекарству, живинарству, воћарству, вртарству и пчеларству. Ову мисао је покренула госпођа Корвина Пио-

тровска и њеним заузимањем поклонили су неки великаши руски земљиште за ту школу, па и министарство је прихватило и потпомаже ту идеју.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Против стеница употребљује се, поред осталих средстава, и амонијак. У соби, где се тај гад налази, ваља ставити неколико табирића напуњених овим гасом и собе за неколико дана добро затворити. После тога ваља отворити собе и добро изветрити. Од тог смрада се стенице угуше или разбегну. Ако има више соба окужених, ваља са сваком тако поступати. Ово је јевтино средство и ваља га употребити.

Оцтена бурад, да се испере. Код буради, која заудару на оцтену киселину није доста само то, да се киселина и она оцтена воња отклони, него да се и оне бактерије, што се већ у дрво увукле, одстране. Да то постигнемо, попари се буре са 10% јетком натроновом лужином (Aetzpatronlauge) и то тако, да на буре од хектолитра дође литра тога луга. По том се буре котурају и ваља, да луг у сваки кутић доспе. Сада цећ из

бурета испустимо, налијемо га с кључалом чистом водом, па је добро мућмамо по бурету. То се понови. Сада се буре остави да се исуши, по чем се насумпори и онда добро завраћи и тако остави, да стоји бар 15 дана. Пре но што га будемо по том поново употребили, ваља га с чистом водом испрати, да се тим отклони она сумпорна киселина, што се код сумпорења нацрвила.

Кад прасици имају пролив. Треба додати мало млека чорби од пиринча, па им то давати да пију. Чорба од пиринча справља се, кад се пиринач укува у води, па кад се згусне, додамо сукључале воде. Кад чорбе нестане, може се опет додати оном кризу кључале воде, па ће се опет добити чорбе.

КЊИЖЕВНОСТ.

„Невен“, чика Јовин лист, излази у Загребу сваких 17 дана осим јула и августа месеца, а вреди 3 фор. а. вр. на годину. Претплата се шаље на уредништво Зрински трг. бр. 3. Ко се претплати на целу годину добиће на дар „Међеневенче“ I. или II. свеску, коју буде тражио. Краљевски српски министар просвете г. Андра Ђорђевић, препоручио је овај дечји лист за ђачке библиотеке у Србији.

Хришћанска књижица. Изашла је из штампе 2. свеска ових књижица за децу, коју издаје катихета гимназијски у Загребу г. Ј. Петровић. Ова друга свеска има наслов: „Поштујте, децо, благослов родитељски. Ове се књижице штампају у српској штампарији у Загребу, а добијају се код писца по 2 новч. комад. Врло су добре и zgodне за дечје премије.

Мала библиотека. Издавачка књижарница и штампарија, Пахер и Кисић, у Мостару, отпо-

чела је, по обећању свом, издавати Малу библиотеку у свескама од 5—6 штампаних табака у шестнаестини. Цена је свакој свесци 12 новчића или 30 пара динарских. Претплату и све што се односи на уредништво и администрацију ове библиотеке прима и доставља издавачка ова књижарница у Мостару.

За сад су изишле три свеске са овим садржајем:

1. Шарени Шљунци, хумористична цртица од Јована Протића.

2. Disjesta, слике, цртице и приповијетке од Д. Ђ. Омчикуса.

3. Приповетке од А. П. Чехова, превео Веља Миросављевић.

Овом подuzeћу придружили се и сви наши писци: Стеван Сремац, Сима Матавуљ, Јанко Веселиновић, Бранислав Нушић, Драгутин Илић, Иван Иванић и други.

Ако буде добар одзив, што ми желимо, може ово подuzeће пружити нашој читалачкој публици врло лепу и корисну забаву.

ВЕШТИНА.

Слику **Мачевање** или како деда учи свог унука мачевати, стигла нам је на приказ из наше познате радње Петра Николића из Загреба. Слика је од нашег вештака Паје Јовановића и приказује живо и природно, како деда Црногорац учи свога унука у присуству матере, сестре и друга два старија Црногорца мачевати. Слика је у лепом, позлаћеном оквиру обучена и има у дужину 95 цм., а у ширину 63 цм. Цена је на откуп 30 ф. а за готово 27 фор.

Коме је год могуће нека украшава своје домове овим дивним и уметничким сликама из српског живота.

А М О Р И !

О амори моји мали,
Не пуштајте стреле лаке;
Оставите земљу, људе,
Ви летите под облаке.
Те румене усне ваше
Што осмејак краси сада,
Нек не буду сан варљиви,
Нек не буду само нада.

Вами нема овде места
Ви летите небу — горе —
Па осмејком поздравите,
Први зрачак рујне зоре.
Та лепша ће зора бити,
Лепша, боља, умилнија
Од осмејка нашег милог
Божански ће да засја!!!

РАТАРИ.

— Написала Милка Гргурова. —

(Свршетак.)

Од кад је дошао Ђорђе у њихову кућу, Марија је постала много озбиљнија и веома је пазила на свој говор и понашање. Желела је да изгледа отмена, а ипак да остане природна у понашању као и он, а то је могла врло лако и постићи, јер је и сама увиђала њене мале недостатке.

Она је редовно, радом у руци слушала предавање Ђорђево, заједно са братом својим и њен бистри ум све јој се више расветљавао. Она је скоро гутала његове речи, које су се у њеној души дивно одзивале.

Каква разлика између Карла и Ђорђа? Како Карло изгледа мали и ништаван према овом великану, одареним тако бистрим умом и свестраним знањем, али Карлу није сметало ништа да им скоро сваки дан долази у кућу.

Ћи Сиди веома је ласкала та његова посета, а Марија и ако се с њиме и даље шалила и весело ћеретала, ипак га је што више избегавала, па како већ насташе и лепо мајеки дани, то је она понавјише седела у парку, где је Ђорђе предавао Јовану.

Кад су једнога дана, по свршеној лекцији седели опет сви троје заједно, запитаће Марија Ђорђа:

— Извините господине, што ћу вас нешто запитати, али не могу отрпети, а да вам не кажем, да се ја заиста чудим, како сте се ви са толиким знањем одважили, да будете учитељ једном дечаку? Та ви сте у пуном смислу научар. Шта вас је дакле навело — —

— Знам шта хоћете да кажете госпођице, да своје време овде губим. Ево шта је томе узрок. Ја сам већ добио по мојој жељи и молби професорско место у карловачкој гимназији, али тек почетком школске године, пошто се онај стари, на чије место долазим повлачи у мир, па сам мислио зашто донде да чекам без посла. Ова ми је прилика добро дошла да испуним то празно време и да на поштен начин нешто и заслужим. Затим додаде смејући се: Пошто вас могу уверити да нисам ни мало богат, на против веома сиромаша.

— Ох не господине, ви сте пребогати вашим знањем! одговори Јован пун жара.

— Да мој млади пријатељу, али од тог знања још немам никакве користи.

— Сад вас разумем господин Ђорђе и хвалим ваш поступак, рече Марија веома озбиљно. А јесу ли вам живи родитељи?

— Нису госпођице, био сам веома мали кад сам матер изгубио, а отац ми умре пре три године. Немам никога, до једине сестре, која је већ удомљена.

— Па ко је трошио на ваше школовање кад велите да сте сироти? запита наивно Јован.

— Мој отац, који ме је још за свога живота дао на науке. Остало ми је управо толико новаца од нашег малог имања, да сам их могао довршити, сад немам више новаца, али ћу имати своју пријатну службу, коју ћу с радошћу вршити, јер ми она осигурава мој опстанак.

— Ох, то је лепо господине, повика младић одушевљено, како би желео да сам у вашем полагају, па да с поносом могу рећи: то ја заслужујем својим знањем.

— Не, мој млади пријатељу, ви имате већи позив, да продужите ваш корисни рад и да сачувате оно, што су вам ваши претци стекли, па и добра да чините, као и они, верујте ми младићу да је то много већи задатак, него да и сами течете.

— Ох то би ја врло радо и чинио, али бих се још радије одао томе послу, кад би поред мене увек био такав учитељ као ви што сте. Збиља, зашто се ви не одате на економију?

— Зато, што нисам за тај посао спреман.

— Ти незнаш ни сам шта говориш Јоване! прекоре га Марија. Извините господине, мој је брат још право дете. Али време је да идемо ручати, ево нас звоно опомиње.

* * *

Ђорђе и Јован тако су се навикли да Марија буде с њима при предавању, да су се веома зачудили кад једно јутро не дође. Обоје су се непрестано обзирали неће ли од куд доћи.

И кад свршише задатке беху нерасположени и расејани. Мислили су шта ју је могло задржати да овога пута не дође.

Јован предложи своме учитељу да се одшетају до потока, који дели шуму од парка. „Она врло радо онде седи, па можда ћемо је и сад тамо наћи.

Тако се обојица упутише к шуми, а ни један не проговори ни речи. Само је Јован кад и кад кришом гледао Ђорђа, који изгледаше веома замишљен. На једанпут викне Јован:

— Ено Марије! — Ђорђе се трже, погледа на ону страну куд је Јован прстом показивао и угледа Марију, која је седела у једном џбуну. Обојица похиташе к њој, но како се изненадише кад опазеше на њеном лепом челу траг жалости. — Јован јој брзо приђе, па је нежно запита: Шта јој је, зашто није дошла на предавање? На што му она одговори мало узрјаним гласом:

— Мати ме је задржала све до сада код себе.

— Да вам се није што непријатно догодило? запита је брижно Ђорђе. Изгледате веома бледи.

— Да, нешто мало, али ће проћи — —

— Али шта то драга Марија, што нам не кажеш? наваливаше на њу Јован: Зар ми писмо твоји пријатељи? Валда немаш никакве тајне?

Марија се очевидно борила да савлада своје узбуђење, те усиљеном равнодушношћу рече:

— Хоће да ме удаду!

— За кога? повикаше обоје у један мах.

— За г. Карла! одговори Марија.

— Шта за онога помодног лутка, рече Јован.

А ти? Шта си ти одговорила?

— Ја сам одговорила да никада нећу поћи за њега.

— Врло добро! Па шта је тата рекао?

— Он је само слегао раменима на мој одговор. А затим је изишао из собе, јер га је деда звао ради неког посла. А мама, чим остасмо саме рече ми, да се морам покорити њеној вољи и дала ми је два дана времена да се промислим. Трећи дан ће Карло доћи по одговор, а том ће приликом код нас бити и нека мала забава, па ће ме тада да прикажу као заручницу Карлову.

— То је страшно! повика Јован. А шта ви велите на то господин Ђорђе?

— Ја немам ту никаква гласа, нити имам права мешати се у поступак ваших родитеља.

— Али би нам могли дати добар савет! повика Јован. Ви сте тако паметни и научени, мој вас тата јако поштује, па кад би му рекли — —

— Али ваш тата не тражи од мене савета,

па како би му се могао наметати? одговори Ђорђе несигурним гласом.

— Али кад би вас мој отац запитао, шта би сте му ви одговорили? запита га Марија, а при том га погледа право у очи.

— О госпођице, какво ми тешко питање задајете.

— Добро дакле, рече Марија, ја ћу вам олакшати, ви би му рекли да не удаје своје дете за онога, за кога нема вољу да пође.

— Да, али он би ме запитао зашто да нема вољу да пође за човека, који је угледан, богат, укратко, који има сва својства да га млада девојка може заволети?

— Али ви би му могли одговорити, да свака друга девојка можда би га и могла заволети, само не ваша кћи, која већ воли другога.

Ђорђеви образи плануше, очи му севнуше, али се брзо прибра, па одговори:

— Ја то не знам!

— Али ја знам! одговори радосно Јован. Ђорђе га погледа тако строго, да је морао ућутати. Наста тишина, ни једно више не проговори ни речи. — Најпосле Марија расејано рече као самој себи: Свеједно, ја ипак нећу поћи за Карла. Затим се подиже са клупе, те пођоше сви троје ћутећи правце летњаку.

Тај дан није о томе нико више говорио. За столом не беше весело, некако се сваки од њих занео својим мислима, приснели су велики летњи послови, сваки мисли о своме задатку, па нико и не опажа да је неко нерасположење овладало при ручку. А гђа Сида, видећи Марију мирну, мислила је, да је пристала и да се покорава вољи њеној.

* * *

Сутра дан Марија је похитала на оно место где је Ђорђе обично предавао. Но како се зачуди, кад их тамо не затече, а време предавању било је увелико прошло. Радила је неки ручни посао, а једнако је мислила на та два мила бића, с којима се тако радо бавила.

Наједанпут дотрча Јован сав задуван, па убрзо рече:

— Марија! господин Ђорђе хоће да иде.

— А куда?

— Не знам! Све је своје ствари сложио, а притом је тако блед као да је болестан.

— Иди брзо зови га да дође овамо.

— Идем, идем, само се немој љутити, драга Марија што ћу те молити. Недај му да оде од нас. Затим брзо отрча.

Марија је била чисто ван себе, ходала је горе доле само да се умири, срце јој је тако силно куцало, да је мислила груди ће јој пробити. Она је сад тек опазила колико га воли, па није могла ни помислити да од њих тако оде. Па шта би с њоме било? Зар да пође за човека, којег она из све душе своје мрзи, а овога да се одрекне само зато, што је сиромашан? Зар његово знање не вреди више но све богатство њихово, но на жалост тако је само она мислила, али не и њена мати. Чудила се сирота Марија како њена мати, која беше увек скромна жена, да сад наједанпут жели да уда своју кћер за тог нацифраног лутка, та валда ју није занело његово племство? У тако грозничавом узбуђењу очекивала је она Ђорђа. Није дуго потрајало а Ђорђе се уваже. И кад га из далека виде, похита му у сусрет, пружи му руку и упути се с њиме даље у парак.

Обоје су дуго ћутали, обоје су били подједнако узбуђени, док најпосле Марија прва не прекиде ћутање:

— Господин Ђорђе, ви нас остављате — —

— Морам госпоњице, позивају ме хитни послови — —

— Допустите, да вам кажем, да не говорите сад истину. Ви нас остављате из других разлога.

— Па кад би тако и било зар ми не би дали за право?

— Не бих господине, човек као што сте ви не треба да се уклања испред сваке маленкости. Ви себе господине не цените довољно, а то ми је жао; ја сам мислила да се наше душе потпуно разумеју, да су наша срца испуњена истим осећајима. И треба ли још што да кажем.

— О не дивна девојко, ево вам се исповедам, да сам вас заволео од првог магновења, више но живот свој. Али ви сте богата — —

— А ви зар нисте још богатији вашим знањем и вашим лепим пољожајем?

— О мила девојко, како те обожавам, али ваши родитељи?

— Они ће вас благословити кад виде како се волите! рече Јован, који је чуо њихове последње речи, па онда настави: а ако наши родитељи не хтедну послушати нас, послушаће деду и стару мајку, који вас исто тако воле као и нас двоје. А ја сам баш сад с њима разговарао о вама.

Мати је била већ обећала своју кћер Карлу

и не питајући је, јер је мислила, да ће пристати и да ће се покорити вољи материној, као послушно дете. Она је и мужа свога знала уверити, да Марија није противна тој свези. Ма да Тодор не беше особито очаран том вешћу, ипак не хтеде кварити вољу ни кћери ни матери. Па пошто је био у вечитом послу, особито како је припела летина, ту бригу остави Сиди, као паметној жени, која је увек знала мудро с децом управљати. А Сиди, како је имала пуну власт, тако је одма ту ствар и свршила, позвала је и госте, пред којима ће представити заручнике.

Марија је све покушавала, да матер одврати од те мисли, али кад је виде да се с матером не да ништа постићи, науми да потражи оца и да му отвори своје срце, рече му како она воли само Ђорђа и никада неће поћи за Карла. Отац ју је изненађено па и пажљиво саслушао и онда јој озбиљно рече:

— Нећеш ни поћи за Карла, да ти истину кажем дете моје, ја сам и желио да те удам за тог ваљаног Ђорђа, па сам за њ и распитивао код мојих познаника. Жао ми беше кад ме мати увераваше да ти пристајеш за Карла да пођеш, а овамо сам о Ђорђу добио најбоље сведочење о његовом карактеру. Да чујеш само! Ђорђе има сестру коју је удао у врло одличну породицу, па пошто је породица њенога мужа била противна да ју узме због њеног малог мираза, а њи су се двоје волели, то јој Ђорђе уступи и и свој део, а себи остави само толико, да је могао свршити школе.

— О видите драги тата, како је племенит, па јесте ли то и мами казали?

— Казао сам јој синоћ, али ми рече, да је она с Карлом већ уговорила. Не знам и не могу чисто моју жену да познам, шта се занесе за тим бароном.

— О Боже! па кад ви тако говорите, шта онда мени остаје да чиним. Ето сутра је већ та забава, на коју ће доћи гости из вароши, пред којима хоће да ме прикаже као заручницу.

— Тако ми Бога и приказаће те као заручницу, али не Карлову, већ Ђорђевицу.

— Како драги тата, ви мислите — —

— Ђути! моја ме реч на срећу не веже, ја не знам ништа о тој ствари, па могао сам те и ја коме другоме обећати, но то је шала. Чуј ме дете моје, ја сам уверен да осим Карла и његовог оца нико други не зна о тој веридби, а и матери сам казао да никоме ништа о томе

не говори до самога тренутка, пошто сам и ја очекивао неке вести и те сам баш мало час добио.

— За Бога тата, шта сте то наумили?

— Ништа зло, а за тебе врло добро.

— Али-мати хоће ли пристати?

— Мати је паметна жена, пак не сумњам.

Али најпосле, ако мати не пристане с нама, оно ће г. Карло одустати од женидбе, то сам уверен.

— Ништа вас не разумем, драги тата?

— Е видиш, има и твој тата своје политике.

Дознао сам ја зашто те је хтео узети за жену тај господичић Карло, али му неће испасти за руком. А сад буди мирна и ходи да потражимо Ђорђа.

* * *

Сутра дан цела се кућа спрема за дочек гостију. Како би гђа Сида желела да бар данас обуче свога свекра и свекрву у господске хаљине, кад им долазе тако отмени гости, али то не смеде ни покушати, јер је напред знала да јој ту жељу не би испунили.

Кад су већ сви гости били на окупу, Сида се чудила што још не улазе у салон њен муж и Марија, а још јој веће чудо беше, што не долази Карло са својим оцем. У први мах помисли да нису скупа још у парку, те је сваки час нестрпљиво погледала да ли долазе.

По на једанпут се сви гости окренуше правце у другу собу, у коју уђоше Тодор са Маријом, Ђорђем и Јованом. Кад већ дођоше до половине собе, рече Тодор сасвим гласно:

— Но децо дед пољубите се, тако сам и ја чинио, кад сам моју Сиду испросио! А Ђорђе као на команду одма загрли Марију и пољуби је у оба образа. — Сви се гости изненадише, а Сида повика:

— Шта је то? — Тодор узме Ђорђа и Марију за руке, уведе их у салон, па онда рече врло расположено:

— Госпође и господо, ево вам приказујем господина Ђорђа Милића, заручника наше кћери Марије, а нашег будућег зета, сретне веренике.

Гђа Сида, побледи, па онда порумени, видела је добро да ју је муж изиграо на фини начин и сад је разумела зашто не дође Карло са својим оцем.

Гости одма после првог изненађења похиташе да честитају родитељима, па онда и за-

ручницима, а Сида, кад виде да нема куд, само се смешила. Сретни вереници похиташе прво да пољубе руке своје деди и старој мајци, који плакаху од радости, а затим и мајцици пољубише срдачно руке тако, да се гђа Сида, која не беше ни мало зла, одобровољи и наједанпут осети и сама да је постала опет она прстодушна жена као што увек и беше. Сретна и задовољна изљуби своју децу с пуно љубави материнске.

То вече проведоше у кругу својих пријатеља тако весело, како давно нису.

Кад је сутра дан запитала свога мужа, какав је узрок да Карло са својим оцем није дошао? одговори јој Тодор:

— Ево зашто не дођоше. Писао сам том господичићу, да ја мојој кћери не дајем мираз у готовом новцу, но само интерес од шестог дела нашег имања, пошто смо још сви живи, имамо права свој део да уживамо. То се, као што сам се и надао, није допало том господину, а ево и зашто. Јуче добих писмо од мог доброг пријатеља Плетковића, који врло добро познаје стање бароново, те ми рече, да је тај г. Карло имао да положи одма после својих сватова 50.000 фор. само једном од својих поверилаца. А има још и повише таквих замашних дугова, које је тај ветропиривић начинио по свету, а ако је још заостао који дуг и од његовог оца, то би наше поштено стечено имање плапуло за две три године. Моја жена, не узимају та господа ратарове кћери из љубави и док су у богатству, но кад пропадну онда им треба грађанска кћи, или да подигну своје имање њеним великим мразом, или да и њу собом заједно упропасте. Имали смо већ доста таквих жалосних примера.

Сида је и сама увидела да њен муж има право, па је била задовољна, што се све то тако сретно свршило. А Тодор је био још сретнији, што је могао усрећити младог и одличног човека као што је Ђорђе.

После месец дана Марија се венча са Ђорђем који одведе своју младу и сретну жену на своје ново опредељење.

А породица Плуговића и даље је радила своју лепу земљу, која им је доносила срећу и задовољство.

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

Свечарство. Многе добротворне задруге Српкиња завеле су у својим задругама свечарство и већином су примиле за свечарство Малу Госпојину. Тај дан слави вел.-бечкеречка, а сад и карловачка задруга свећењем воде и резањем колача; а новосадска слави свечаним парастосима у почаст и спомен својих чланица и својих добротвора. И ове године прославиле су своје свечарство оваким начином ове задруге. О карловачком свечарству држао је њен перовођа г. Светислав Коларовић професор још и значајан говор о значају свечарства и о задатку оваких задруга. Све се више увиђа, како су оваке задруге важне по народни живот и како су од великог значаја по карактер и обичаје народне.

Верени су учитељица Софија Максимовићева из Шатринаца са учитељем шидеким г. Григоријем Мирковићем. Сретно им било!

Гђица Агница Лукићева, одлична и примерна учитељица вршачка, навршила је прошлог месеца 25 година своје савесне учитељске службе и прешла је својевољно у мир. Желимо, да још дуго ужива срећно заслужни мир!

Архијерејска посета. Његово Високопреосвештенство бачки епископ г. Митрофан Шевич учинио је прву посету своју престоном граду бачке, Сомбору 19. септембра о. г. где је ванредно лепо дочекан не само од српског него и осталог грађанства сомборског.

Народни добротвори. Прошли месец даровао је Српству два добротвора: Стевана Стојановића, поседника ердевичког, који је преминуо 8. септембра о. г., а који је оставио 2000 фор. „Матици Српској“, да отуда оснује пензионерску закладу под његовим именом. Бог да га прости! — Други је Димитрије Стаменковић из Београда, који је оставио 300.000 динара за фонд, из кога ће се штампати ваљане књиге за народ и ученике, али не да се купују, него да се распоклањају. Осим тога оставио је Друштву св. Саве, Дому сироте деце и Друштву Краљ Дечански по 2000 динара, Београдској трговачкој

омладини 5000 динара, а златан сат и ланац и брилијантеки прстен свој ћацима, што ће изградити најбоље техничке задатке. Слава му!

Курз за бабице. Министар унут. дела у краљевини Србији отвара ове јесени курз за бабице у Београду у општој државној болници. Курз почиње 1. новембра о. г. и трајаће до краја јуна идуће године. Женске, које се мисле одати том позиву ваља да поднесу лично своју молбу до 15. октобра о. г. санитетском одељењу министарства унутр. дела.

Српско народно позориште одлази од 1. окт. о. г. у Осек и остаће тамо три месеца, па се враћа јануара месеца у Нови Сад. У Осеку се заузела гђа Анка Ђурђевићка и госп. Васа Муачевић, те су образовали одборе за скупљање претплате.

Ч И Т У Љ А.

† **Владимир М. Радовић**, народни првак и великан босанско-херцеговачки, преминуо је у Мостару, 23. авг. о. г. Вечан му спомен!

† **Каролина Свјетла**, чешка списатељка, рођ. у Прагу, 24. фебруара 1830., а умрла прошлог месеца. Њени романи преведени су на више страних језика, па има их и на српском преведених.

† **Раде Милановић**. Наш поштовани сарадник Богдан Р. Милановић-Крајишник из Бос. Петровца изгубио је 20. августа о. г. свога доброг оца Раду у 66. години живота. Нека Бог утеши нашег садруга а покојнику нека је вечна памет!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Г. Војин Станишић наш врли суграђанин, послао је, преко г. Игњата Вајнфелда, трговца, добротворној нашој женској задрузи дар од 10 фор. а вр. да се подели нашој сиротињи „Добротворна Задруга Српкиња Вуковаркиња“ захваљује се јавно дародавцу у име своје и у име обдарене сиротиње.

У Вуковару, 9./X. 1899.

Др. Лаза П. Николић
тајник задруге.

САДРЖАЈ: Отварање бачке трпезе у Београду. К. Х. — Ох љубим те! М. — Братска писма. Брат Србин: Родољуб. — Што не пјеваш. Свет. — Говор у свечаној седници „Прогр. задруге Српкиња“ у Ст. Бечеју приликом њене 25-годишње прославе. (Свршетак.) Стеван Жекић — Дивотно је. Богдан Крајишник. — Свечарство Карловкиња. — Вјера, љубав и надежда. Марија. — Радња добротворних задруга Српкиња. Нови Сад. — Жеља пуста. Јова. — Белешке. — Амори! З. — Листак. Ратари. Написала Милка Гргурова (Свршетак.) — Ковчежић. — Јавна захвала.